

Zbloudil jsem. Šero lesní měnilo se v tmu, takže jsem sotva kmeny rozeznal. Na stezku ani pomyslení; klopýtal jsem o kamení a kořeny, s příkré stráně scházeje. Ty lesy šumavské!

Vůdcem byl mi napolo vyschlý potůček, po jehož toku jsem dolů spěchal, přeskakuje, přelezaje balvany v něm ležící. Nezmýlil jsem se. Za půl hodiny byl jsem ze tmy na světle, vlastně v šeru, neb se již připozdívalo.

Podé mnou v dole černaly se košaté stromy, z nichž veská zvonice se bělala. Všecek unaven sešel jsem do vsi, kdež mne hned na kraji zuřivý štěkot psů přivítal.

V chalupách byla tma; tu a tam viděti na prahu sedící lidi, již zajisté „černou hodinku“ slavili. Ale tam zakmitlo se světlo — moje spása — hospoda. Nizká světnice, okna malá. V rohu za stolem, nad nímž visutá lampa hořela, sedělo několik sedláků, kteří kouřice a popíjejíce hlasitě hovořili. Byli to Němci.

V rohu na židli, napolo od sedláků odvrácený, seděl finanční strážník. Čapka jeho i šavle visely nad ním na zdi. Byl muž to asi čtyřicetiletý, zvadlých tváří.

Na pozdravení mé dosti nedbale odpověděl a napiv se, hleděl zase před se jako prve, ani mne ani sedláků si nevšímaje. Jen časem vypustil ohromný kotouč dýmu z úst, a pak zas, zamyšlen jsa, držel doutník mezi prsty.

Jídlem a nápojem se posilniv, chvíli jsem sedláky i strážníka pozoroval. Již po několik dní sám jsem putoval, a proto zatoužil jsem po hovoru. Zde jedině byl s tím „zelenokabátníkem“ možný. Jakkoli se zdálo, že mu to mlčení a dumání je nejmilejší, ustanovil jsem se na tom, že útokem poženu.

Omluviv se, tázal jsem se slušně na místo v Šumavě, kamž jsem druhého dne doraziti mínil. Odpověděl mi a zas dýmal. Já zapřádal hovor na novo.

„Pán jest umělec?“ ptal se.

„Tak trochu —“

„A Čech —“ doložil česky, usmívaje se, neb dosud jsme v němčině hovořili.

„Ano — a vy —“

„Také — eh, to jsem rád, že jednou zas tu milou češtinu uslyším —“

Tvář jeho se vyjasnila, a obrátiv se k sedlákům zády, přisedl ke mně. To mrzoutství, které mu z očí prve hledělo, bylo to tam. Od této chvíle byl hovorný a sdílný, tváře veselé.

I já byl potěšen, že jsem našel krajana, a jak jsem záhy poznal, upřímného vlastence.

„Nehleďte na můj zelený kabát,“ podotkl usmívaje se. Ale ten jeho úsměv byl tak divný, skoro bych řekl bolný. Hovořili jsme za dlouhou chvíli a já na lože zapomněl. Po chvíli mne strážník vybědl, abychom, není-li mně chladno, do malé zahrádky před chalupu zasedli, že to bude příjemnější.

„S těmi,“ a mrkl po sedlácích, „nic není.“

V zahrádce ohražené živým plotem byl hrubý stolek a prkenná lavice. Kolem plotu stály husté stromy a pod zahrádkou tekla potok, kterýž však pro staré olše na břehu rostoucí viděti nebylo.

V pozadí černal se na nedaleké stráni les, jenž v šeru nočním zanikaje, nekonečným býti se zdál. Příjemné místočko a mile popíjelo se v tom zášeří za svitu hvězd. Bylo vlažno a ticho, jen potok hrčel a listí nám nad hlavama příjemně ve větru nočním šumělo.

U potoka mezi olšemi zableskla se tmou chvílemi svatojánská muška. Tak útulno.

Společník i já záhy jsme sobě porozuměli, ačkoliv on na vše černějším sklem než já hleděl. Ton jeho byl namnoze trpký a zelenokabátník stával se satirikem. Byl nespokojencem, ale nenaříkal. Řekl bych, že je stoikem, ale on jsa na sebe přísnějším, tvrdil, že je otupělý.

Z mládí studoval na gymnasium. Nebýval výborným studentem a vždy jen tak „prolítl“, jak o sobě pověděl; pěstoval alotria, čítal vše, co mu do rukou přišlo, nevybíraje „zběsile“.

„Má hlava byla plna divných obrazů a romantických událostí, snil jsem stále a kul divné plány. Žil jsem v jiném, ve svém světě, s tímto jsa hrozně nespokojen. Přemýšlel

jsem o jeho napravení, vymýšlel jsem nové, lepší řády, jež by člověka k štěstí vedly.

Ze jsem verše v antickém i moderním metru psal, rozumí se samo sebou. Kreslil jsem rád a zručný jsem byl v karikaturách. Karikoval jsem ve škole před hodinou na tabuli všechno — spolužáky a zvláště některé profesory. Tlustý katecheta s lalochem bylo mé nejlepší dílo, jež hojně pochvaly u spolužáků docházelo a všeobecný smích, ovšemže pochvalný, vzbuzovalo. Lyrika má byla také trochu erotická. Zpíval jsem „lásky slast i žal“, ačkoliv jsem ani toho, ani oné nepocítil. Však to znáte! Ale všecko to se změnilo. Tu dívčí postavu, kterou mi obraznost moje kreslívala, tváří v tvář jsem uviděl. Do domu, v němž jsem bydlel, přistěhovala se vdova po úředníkovi se svou dcerou a synáčkem. Marinka byla o dvě leta starší mne, sličná, pěkného vzrůstu. Nedivte a nesměje se mé sdílnosti — však vím, že nebudete — a každý člověk tak rád — eh, nebudu vás nudit lyrikou, vzdechy pro minulost. Již jste vyrozuměl, že jsem si to děvče zamiloval. Bydlela přes chodbu, v skrovném, bílém pokojíku.

Matka, dcera, chlapec a život jejich, vše to učiněná idyla. Marinka sedíc u okna, ozdobeného kvetoucími růžemi a fialami, celý den pilně šila. Já, chodě z gymnasia, toužebně jsem tam hledíval a byl jsem šťasten, uviděl-li jsem tu sličnou hlavinku za květinami. Psal jsem verše jako šílený a o školu jsem se tím méně staral.

Marinka vyhledla pravidelně z okna, kdykoliv jsem se vracel. Já již si troufal, že to není náhodou. Prvé jsem jen ostýchavě pozdravoval, nyní, když jsem ji na chodbě potkal, odvážil jsem se již promluvit. Ona byla smělejší a — zkrátka — dodala mi ducha.

Přístup do její útulného pokojíku, kde se vše jako sklo třpytilo, byl mi umožněn tím, že jsem někdy s jejím bratříčkem, jenž do gymnasia chodil, pracoval. Byl jsem chud, měl jsem hodin dost, ale tato mi nic nevynášející kondice byla mi nebem.

Navečer po odbytém vyučování v cizích domech zašel jsem k Marince, učil jsem bratra, a pak jsem tam na chvíli setrval.

Ty večery. — Ale zabíhám pane —,“ a umkl.

Vítr projel olšemi u potoka, a finanční strážník jako by ze zadumání se probrav, znovu začal:

„A jednoho takového večera, když jsem byl s Marin-

kou o samotě, řekli jsme si, že se — atd. — to už víte. Objala mne, líbala a tiskla a já — já byl v nebi, na vrcholu štěstí, jak se říká, a ve škole — nejposlednější. Nicméně byl jsem vesel jako nikdy před tím — a karikoval jsem jako jindy. Ale láska a katecheta! Ten stal se mým osudem. — Zastihl mne zvečera, když jsem Marinku domů vyprovázel. Bylať se u své přítelkyně zdržela. — Výslech, konference — a podobné procedury, jak to bývá, a kdyby katecheta sám rozhodoval, byl bych již tehdy z gymnasia se stěhoval. Mně to bylo souzeno.

Jednou odpoledne namaloval jsem katechetu na tabuli — a právě jsem dopisoval švabachem pod ním jeho zamilovanou floskuli, an tu vstoupil. Smích utichl — já nedopsal —

Láska má, která tajností nezůstala, nedbalost, karikatura, vše to jedno k druhému dostačilo, abych dostal consilium abeundi. Bylo to zrovna před zkouškou maturitní. Byl jsem zničen.

Chybil jsem a pykám podnes. Brzo na to byl jsem i jinak stížen. Prudká horečka zchvátila mne, a mne vyhnáního, zkaženého studenta odvezli plačící rodiče domů.

Za čtyry měsíce navrátil jsem se z rodné vesničky do města, abych Marinku uviděl. Za celou tu dobu jsem ani slůvka o ní neslyšel. Spěchal jsem pln touhy, abych — tu milou tvářičku spatřil. Povím to zkrátka — zrovna tou dobou, kdy mne odvezli, dostalo se do města oddělení husarů. Dvojí sukno ženské milují. Pěkný důstojník omámil Marinku. Já přišed do města, nemluvil jsem s ní, ani jsem nechtěl. Bylať sama druhá —

Tenkráté — eh, už je to tam! Vidíte, jak jsem se dostal do zeleného kabátu...

Byl jsem zdrcen, a zdálo se mi, že všechny cesty k činnému postavení jsou mi zamezeny. Tu mne přijali. Ponenáhlu jsem se upokojil, otupil — a zase jsem mnoho nepořídil. Ti nade mnou poznali, že zase mám alotria — že studuji a že jsem vlastencem.

Z českých okresů strkali mne po hranicích saských, pruských a teď mne nalezáte hluboko v Šumavě na bavorských.

Jsem tu zastrčený. S nikým nemám žádného spojení — rodiče mi zemřeli, příbuzných nemám. Mám druhy, jichž bohem jsou karty, kuželky a pivo. S novinami musím být opatrný...

Vidíte, tak jsem potrestán; jsem zastrčený, nikomu neprospívám, živořím —

Věřte mi, že šos jest nesmrtelný! Já to poznal na sobě — zešosatěl jsem.

Někdy mně připadá, že by lépe bylo, abych tu nebyl, že by takového darmochleba škoda nebylo. Ale otupěl jsem tak, že mi ten živůtek přece milý a drahý —“

Usmíval se, ale mně bylo divně a jinak, jakož zajisté i jemu.

„A Marinka?“ ptal jsem se potom.

„Děcko jí zemřelo a — teď — je-li živa, nevím. Před dvěma roky žila a živila se šitím. Má bídný asi život —“

A vzdychl. Pak zase jsme hovořili o poměrech našeho společenského i národního života.

Úsudek jeho byl bystrý a rozumný.

Bylo mně líto té výborné, myslící hlavy a zajisté i výborného srdce, které odumřevši, přece jak jindy pro národ i pod zeleným kabátem bilo.

Zastrčený, ztracený! Kolik takových mezi námi zajde! Ušlechtilé stromy, které by jinde nádherně vzrostly, zasažené do půdy, jim nesloužící.

Bylo po půlnoci, když jsme se rozloučili. Můj strážník musil přes horu a les.

Byli jsme oba pohnuti.

Zanikl ve tmách lesa, nad nímž zářilo souhvězdí kuřátek.

V srdci jest osud člověka. Olše ševelily a tichou nocí zanášel ke mně větřík temný šumot lesa. Přemýšlel jsem o strážníkovi, jeho životě a lásce.

Mezi olšemi u potoka zakmitla se svatojanská muška. Zaleskla se krásným světlem a zazářivši zase zanikla.